

SPIS TREŚCI

Bożena Płonka-Syroka

Wstęp	7
-------------	---

Jan Krasicki

Wyobrażenia i wiedza. W poszukiwaniu zagubionego paradygmatu człowieka	23
--	----

Grzegorz Studnicki

Ewolucyjne inklinacje teorii Kropotkina, czyli ewolucjonizm na usługach anarchizmu	41
--	----

Tomasz Kochan

Perspektywa progresywistyczna a rozwój nauki	69
--	----

Paweł Jarnicki

Antytotitarne motywy twórczości Ludwika Flecka	91
--	----

Bartosz Scheuer

Świat bez kultury, czyli kilka uwag o roli kulturowo-społecznego kontekstu we współczesnej ekonomii	103
---	-----

Agnieszka Kaźmierczak

Magia, nauka, religia — o wyznaczaniu granic w etnologii i historii nauki	131
---	-----

Katarzyna Majbroda

O nieszczelnych granicach współczesnej nauki. Przypadek antropologizowania (się) humanistyki	149
--	-----

Grzegorz Wiktorowski

Teoretyczne podstawy rasizmu religijnego na przykładzie mormonizmu i jego wpływ na międzynarodową działalność ruchu	163
---	-----

Wykaz Autorów	197
----------------------------	-----

Ludzka wiedza dotycząca różnych aspektów otaczającego świata składa się z rozmaitych konwencji poznawczych, wytwarzanych w obrębie społeczności naukowych postrzegających te konwencje bądź jako realistyczne odtworzenie rzeczywistości, bądź jako przybliżenie owej rzeczywistości skonstruowane w nawiązaniu do pewnego zespołu reguł metodologicznych. Zaprezentowane w niniejszej książce studia nawiązują do obu tych perspektyw poznawczych, a ich zestawienie pozwala wyraźnie dostrzec występujące pomiędzy nimi różnice. Założenia teoretyczne serii, w której książka ta się ukazuje, wyprowadzane są z konstruktywizmu historycznego. Nauka jest tutaj postrzegana jako system stworzony w nawiązaniu do wzorców kultury, a jako że wzorce te bywają różne, tak i struktury poznawcze tworzone przez uczonych bywają ze sobą niewspółmierne, pomimo że odnoszą się do tego samego świata. Uczeni postrzegający rzeczywistość za pomocą niewspółmiernych struktur poznawczych poruszają się w obrębie takich niewspółmiernych ze sobą uniwersów, z których każde zostało wcześniej wykreowane przez osoby występujące w danej grupie w społecznej roli autorytetów, a następnie zostało przez tę grupę zaakceptowane. Do kulturowo ustanowionej wizji świata (uniwersum) społeczność naukowa dostosowuje metody, umożliwiające poznanie tego świata. Otaczająca ludzi rzeczywistość jest bowiem zawsze przez nich postrzegana jako istniejąca w pewien sposób, a sposoby jej postrzegania są określane przez wzorce i normy kulturowe określające możliwości i zakres poznania naukowego. Owe wzorce i normy dostarczają poznaniu naukowemu języka umożliwiającego opisanie dostępnych ludzkiej percepcji spostrzeżeń, określając zarazem granice, poza które eksploracja naukowa, uznawana w danej grupie uczonych za racjonalną, wykroczyć nie powinna. Nie jest więc tak, iż świat naturalny jawi się ludziom bezpośrednio, lecz jego postrzeganie jest możliwe jedynie w granicach pewnych poznawczych oczekiwań i presupozycji, ukierunkowujących naukowe poznanie. Możemy bowiem dostrzec i opisać jedynie to, czego istnienia w jakiś sposób się spodziewamy.

dr hab. Bożena Płonka-Syroka